

УДК 658.821:339.9

УЗАГАЛЬНЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Котиш Олена Миколаївна – кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
(м. Харків, Україна) E-mail: EKotysh@gmail.com

Єсіна Анастасія Ігорівна – студент,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
(м. Харків, Україна) E-mail: EKotysh@gmail.com

В умовах інтеграційних процесів, які активно розвиваються у світовій економіці, у підприємств виникає необхідність не тільки пристосуватися до змін у зовнішньому середовищі, а й заздалегідь їх передбачувати та активно на них реагувати. Це можливо лише за рахунок оцінювання власної конкурентоспроможності. Адже наряду з перевагами економічної інтеграції для суб'єктів господарювання, які є активними учасниками світового ринку, виникають нові загрози, які обумовлені жорсткою конкуренцією.

Огляд економічної літератури показав, що в зарубіжній та вітчизняній науці та практиці вже існує певний досвід вирішення проблем оцінювання конкурентоспроможності підприємства. Серед науковців, які присвятили свої праці цьому дослідженню, є такі: І. Ансофф, Г. Азов, Л. Балабанова, А. Воронкова, М. Долішій, О. Дуброва, Ю. Іванов, М. Кизим, П. Орлов, І. Піддубний, Л. Піддубна, Н. Тарнавська, О. Тищенко, О. Тридід, Р. Фатхутдинов, К. Шваб та ін.

Однак, незважаючи на численні розробки в цій галузі, проблема оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства з урахуванням сучасних тенденцій, які відбуваються у світовому економічному просторі, обумовлює необхідність поглибленого теоретичного обґрун-

тування наявних і пошуку нових методик до оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства, що є метою цієї роботи.

Відповідно до поставленої мети у роботі було конкретизовано економічну сутність поняття «міжнародна конкурентоспроможність» і проаналізовано наявні методики її оцінювання.

Активізація глобалізаційних процесів, які активно розвиваються упродовж останніх десяти років, стала тим фактором, що спонукає до дослідження зазначеної проблематики. На підставі вивчення еволюції теоретичних поглядів і світового досвіду [1–7] у цьому дослідженні сутність економічного поняття «міжнародна конкурентоспроможність» визначається відповідно до розробленого підходу економістом Шевченко М. М. [4]. У зв'язку з цим вона розглядається як здатність підприємства забезпечувати високий рівень задоволення власними товарами певної суспільної потреби порівняно з конкурентами, утримувати та зміцнювати стійкі позиції на певних сегментах світового ринку, забезпечувати прибутковість. На думку авторів цього дослідження, саме такий підхід є найбільш універсальним у трактуванні аналізованого поняття.

Проведена систематизація поглядів і критичний аналіз наявних точок зору щодо методик оцінювання конкурентоспроможності підприємства дозволили виявити, що в науковій літературі [3–6; 8; 9] для оцінювання конкурентоспроможності структурних одиниць використовується цілий ряд методів, які можна класифікувати за різними критеріями, результати наведено у табл. 1.

Однак наведена класифікація не єдина, яка існує у науковій практиці. Багато дослідників пропонують авторські підходи до вирішення зазначеного питання. Так, А. А. Костюк [7] пропонує поділяти методи оцінки конкурентоспроможності підприємства на 5 груп: методи оцінки конкурентоспроможності підприємства за ринковою часткою; матричні методи; методи, засновані на теорії ефективної конкуренції; методи, засновані на теорії якості товару та інтегральні методи.

Таким чином, поглиблений теоретичний аналіз наведених у табл. 1 методик оцінювання дозволив авторам з'ясувати, що суттєвими перева-

Таблиця 1

Класифікація методик оцінювання конкурентоспроможності підприємства [6; 8; 9]

Критерій класифікації	Методики оцінювання конкурентоспроможності
За способом оцінки	▶ якісні; ▶ кількісні
За формою представлення результату	▶ матричні; ▶ графічні; ▶ індексні
За ступенем врахування аспектів функціонування підприємства	▶ спеціальні; ▶ комплексні
За можливістю прийняття стратегічних рішень	▶ поточні; ▶ стратегічні
За напрямом формування інформаційної бази	▶ критеріальні; ▶ експертні
Залежно від об'єкта оцінки	▶ методи оцінки конкурентоспроможності персоналу; ▶ методи оцінки конкурентоспроможності продукції; ▶ методи оцінки конкурентоспроможності організації
Залежно від конкретизованої мети оцінки	▶ позиціонування у групі; ▶ визначення динаміки позицій у групі; ▶ визначення конкурентних переваг

гами серед зазначених методів володіють матричні методи оцінювання міжнародної конкурентоспроможності, оскільки мають можливість дослідження розвитку конкуренції в динаміці. Теоретичною основою цих методів є концепція життєвого циклу товарів, дослідна крива та база даних PIMS. Цей метод за наявності повної і достовірної інформації про обсяги реалізації забезпечує високу репрезентативність оцінки, однак він не позбавлений окремих недоліків, а саме [10]:

- ☒ не розкриває причин зміни рівня міжнародної конкурентоспроможності;
- ☒ оцінювання конкурентоспроможності підприємства здійснюється лише за двома характеристиками.

Отже, в результаті вивчення теоретичних підходів до визначення сутності поняття «міжнародна конкурентоспроможність» і методик її

оцінювання авторами встановлено, що наведені методи мають свої переваги та недоліки, а також галузь застосування, тому для проведення комплексного оцінювання необхідно використовувати систему методів, яка повинна визначатися головною умовою – встановити мету оцінювання міжнародної конкурентоспроможності.

Література

1. Булах І. В. Надтока Т. Б. Конкурентостійкість підприємства як економічне поняття та його значення в галузі зв'язку. *Збірник наукових праць Донецького державного технічного університету*. 2004. Вип. 80. С. 156–161. 2
2. Ульянова А. М., Колесник М. К. Информационно-организационный аспект оценивания конкурентоспособности производственно-хозяйственной структуры в машиностроении. *Бизнес Информ*. 2009. № 3. С. 25–31.
3. Булах І. В. Обґрунтування підходу до оцінки конкурентоспроможності і конкурентостійкості підприємства // *Економічний вісник НТУУ "КПІ"*. 2006. С. 301–306. <http://economy.kpi.ua/files/2006.pdf>
4. Шевченко М. М. Класифікація методів оцінки конкурентоспроможності галузей промисловості. *Вісник технологічного університету Поділля*. Серія «Економіка, бухгалтерський облік, аудит». 2006. Т. 1. № 2. С. 108–116.
5. Хрущ Н. А., Желіховська М. В. Конкурентні стратегії: процеси створення та реалізації: монографія. Київ: Освіта України, 2010. 316 с.
6. Дикань В. Л., Пономарьова Т. В. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. Серія «Економіка». 2011. Вип. 36. С. 100–105.
7. Костюк Л. А. Теоретичні та методичні засади оцінки конкурентоспроможності. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. Серія: Економічні науки. 2012. Вип. 2. С. 22–30.
8. Иванов Ю. Б., Тищенко А. Н., Дробитько Н. А. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия: монография. Харьков: ХГЭУ, 2003. 349 с.
9. Левицька А. О. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства: вітчизняні та закордонні підходи до класифікації // *Механізм регулювання економіки*. 2013. № 4. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/retrieve/82221>
10. Рибницький Д. О., Городня Т. А. Сучасні підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Випуск 20.9. С. 227–230.

